

значний інтерес становлять інтерактивні лекції із застосуванням мультимедійних технологій навчання. Такі лекції передбачають дві складові: перша – інтерактивна, що дозволяє студентам брати активну участь у процесі навчання, ставити викладачеві питання, обговорювати суперечливі моменти під час лекції й т. ін.; друга – мультимедійна технологія, яку розуміють як сукупність апаратних і програмних засобів, що забезпечують сприйняття людиною інформації одночасно кількома органами чуття [6, с. 159]. У процесі інтерактивних лекцій із застосуванням мультимедійних технологій навчання відбувається гармонійне поєднання коментарів викладача, відеоінформації, музичного супроводу, елементів анімації й т. ін. Позитивний ефект таких лекцій полягає в: пробудженні інтересу до предмета чи теми навіть у найбільш пасивних студентів; активізації розумової діяльності студентів; реалізації принципу наочності; свідомому засвоєнню сутності явищ та процесів, що вивчають; підтримуванні уваги завдяки візуальній різноманітності; підвищенню якості викладу навчального матеріалу; легкому сприйняттю навчального матеріалу.

Інтерактивні лекції із застосуванням мультимедійних технологій навчання було використано в таких дисциплінах, як „Екологічний туризм”, „Організація екскурсійних послуг”, „Дитячий туризм”. Як приклад наведемо лекцію „Екологічний туризм: принципи, завдання, функції, природоохоронні території”. У процесі її проведення студентам пропонують перегляд заставок, які демонструють принципи, завдання й функції екологічного туризму. Потім дають детальну характеристику кожного виду природоохоронних територій (природні парки, національні парки, ландшафтні парки, заповідники, пам'ятки природи й т. ін.). Наприклад, розглядають національні парки: спочатку визначення цього поняття, потім завдання національних парків, функціональні зони, заборона заходів на цих територіях. Потім подають слайди із зображенням найцікавіших національних парків світу з відповідною відеокадрами музикою. Крім того, під час лекції студен-

ти мають можливість задавати питання, висловлювати думки з обговорюваної теми й т. ін. Безумовно, інформацію, подану в такому вигляді, легко сприймають і надовго запам'ятовують.

Висновок. Отже, у цій публікації було розглянуто деякі педагогічні технології формування професійної готовності фахівців галузі туризму до екологічного виховання учнів. На нашу думку, використання в навчальному процесі цих педагогічних технологій сприятиме більш ефективному засвоєнню знань, отримуваних студентами на лекціях, і забезпечить стійкий інтерес майбутніх фахівців до навчального матеріалу.

У подальших наукових дослідженнях буде здійснено експериментальне впровадження педагогічної системи професійної готовності фахівців галузі туризму до екологічного виховання учнів у практику університетської освіти.

Література

1. Вергасов В. М. Активизация мыслительной деятельности студента в высшей школе. – Киев: Вища шк., 1979. – 216 с.
2. Гузеев В. В. Планирование результатов освіти и образовательная технология. – М.: Народное образование, 2000. – 240 с.
3. Матюшкин А. М. Проблемные ситуации в мышлении и обучении. – М.: Педагогика, 1972. – 208 с.
4. Нісімчук А. С., Падалка О. С., Смолук І. О. Педагогічна технологія: підручник. – К.: Четверта хвиля, 2003. – 224 с.
5. Педагогіка туризму: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / За ред. проф. Федорченка В. К., проф. Фоменко Н. А., доц. Скрипник М. І., доц. Цехмістрової Г. С. – К.: Вид. дім „Слово”, 2004. – 296 с.
6. Педагогические технологии: учеб. пособие для студентов пед. спец. / под общ. ред. В. С. Кукушина. – М.: ИКЦ «МарТ»; Ростов-н/д: Издат. центр «МарТ», 2004. – 336 с.
7. Цехмістрова Г. С. Інноваційні технології в навчальному процесі підготовки кадрів для туризму // Нові технології навчання: наук-метод. зб. – К., 2003. – Вип. 35. – С. 54–61.

І. М. Зарішняк, канд. пед. наук, доц. каф. загальнонаукових гуманітарних дисциплін, Вінницький інститут економіки Тернопільського національного економічного університету (Україна)

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ СТУДЕНТІВ ЗА КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ

Постановка проблеми. Реальне становище підготовки фахівців у вищій школі не відповідає сучасним вимогам. Зміна та удосконалення організаційних основ навчання дозволили виявити прогалини в якості освіти майбутніх фахівців. Сьогодні саме якісна підготовка спеціалістів має бути у центрі модернізації навчально-виховного процесу. Одним із напрямів забезпечення цього є удосконалення психолого-педагогічних і методичних засад контролю навчальних компетенцій студентів. Актуальність проблеми дослідження зумовлюється ситуацією реформування освіти в Україні, спрямованої на підвищення якості

професійної освіти. Серед безлічі питань теоретичного і практичного характеру невирішеними, на наш погляд, є питання контролю-регулюючої діяльності при впровадженні кредитно-модульної системи (КМС) організації навчального процесу. Приєднання України до Болонського процесу потребує негайного вирішення низки питань удосконалення навчального процесу вищих закладів освіти, зокрема вироблення єдиних вимог та критеріїв оцінювання навчальної діяльності студентів. Одним із шляхів забезпечення якісної підготовки фахівців є вдосконалення системи педагогічного оцінювання знань студентів.

Модульно-рейтингова система оцінювання навчальних досягнень студентів – це важливий крок у напрямку інтенсифікації й оптимізації навчально-виховного процесу у вищій школі. Вчені вказують на те, що вона потребує від науково-педагогічних працівників належної психолого-педагогічної підготовки, перебування організаційних і методичних аспектів навчально-виховного процесу [1,3,4] тощо. Актуальність нашого дослідження зумовлена насамперед тим, що визначення одного з підходів до стандартизованого оцінювання знань студентів дасть можливість виявити пріоритети роботи в напрямку подальшого вдосконалення нової системи, окреслити коло її труднощів та суперечливих моментів, які вимагають додаткового аналізу та опрацювання;

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Психолого-педагогічні аспекти контролю навчальних досягнень студентів ґрунтовно висвітлено в працях А.Алексюка, С.Архангельського, П.Підкасистого та інших теоретиків педагогіки. Аналіз попередніх досліджень означеної проблеми засвідчив, що вітчизняні науковці В. Кремень, А. Алексюк, Р. Басій, В. Васильєв, С. Забара, Н. Денисенко, О. Діково-Фаворська, Г. Мошковська, Я. Болюбаш, Т. Цукатова, Г. Стричак, Л. Філіпішина, Зварич І.М та ін. активно досліджують проблеми впровадження кредитно-модульної системи навчання і, зокрема, питання оцінювання при цьому навчальних досягнень студентів. Ними проаналізовано переваги й недоліки Болонської моделі реформування системи вищої освіти України, запроваджено способи вирішення зазначених проблем. Проте більшість наукових пошуків стосуються аспекту методів та методики проведення контрольних заходів. Аналіз останніх досліджень за обраним напрямком засвідчив різноманітність підходів щодо оцінювання результатів навчальної діяльності тих, хто навчається. Вчені розглядають функціональний (О.Андрійчук, А.Гуржій) та кваліметричний підходи (О.Ануфрієва). Більшість публікацій торкаються проблем оцінювання якості шкільної освіти (Власов В., Бугрій О., Гончаренко І., Локшина О., Граненко Н. та ін.). Дослідники вказують, що залишається безліч проблем щодо удосконалення багатобальних шкал оцінювання знань учнів.

Питанням же оцінювання навчальних компетенцій студентів приділено незначну увагу. Зокрема, Кривуля Г. висвітлює вплив змісту, форм тестових завдань та системи їх оцінювання на процес проведення комп'ютерного контролю залишкових знань студентів; Лазарук Г. обґрунтовує доцільність використаних комп'ютерних тестів та тестового контролю для перевірки знань студентів як найбільш уніфікованої, загальноновизначеної форми контролю якості підготовки фахівців; Малихін А. досліджує впровадження тестової форми контролю у ВНЗ тощо.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. У науково-педагогічній літературі проблема контролю навчальних досягнень студентів розглянута недостатньо ґрунтовно. У дослідженнях авторів, які займалися проблематикою оцінювання, педагогічні засади оцінювання знань не розглядаються детально, їх згадують лише окремі автори, не розкриваючи

повного змісту й суті практичного застосування у педагогічному процесі. Відсутня термінологічна єдність стосовно сутності понять «якість навчання», «діагностика», «контроль», «перевірка», «компетенція» тощо. Дослідники вказують, що наслідки цього позначаються на педагогічній практиці тим, що контроль переважно реєструє нижчі рівні засвоєння знань, лишаючи поза облік творчі рівні оволодіння знаннями. Проблеми критеріїв якості педагогічних вимірів таких як об'єктивність, надійність, валідність, точність оцінювання знань присвятили значну кількість публікацій відомі педагоги. Останні публікації з цієї проблеми присвячені розробці загальник критеріїв оцінювання навчальних досягнень студентів з дисциплін фундаментального циклу. Питання ж рівневого підходу та визначення критеріїв оцінювання компетентності студентів за впровадження кредитно-модульної системи висвітлено недостатньо. Так, в роботі [5] проаналізовано головні критерії оцінювання знань, навичок професійної підготовки вчителів; окреслено головні підходи до змін гуманітарної підготовки майбутніх вчителів у контексті Болонської конвенції; обґрунтовано критерії оцінювання теоретичних знань і практичних навичок випускника вищого педагогічного навчального закладу. Результати проведеного нами дослідження [2, с.33] засвідчили розбіжності у критеріях та рівнях оцінювання з різних дисциплін, 54% опитаних студентів вказують, що розширення шкали оцінних показників за кредитно-модульної системи аж ніяк не сприяє підвищенню об'єктивності навчання. Все це і зумовило вибір теми конкретного дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою нашої роботи є розкриття рівневого підходу щодо загальних критеріїв оцінювання навчальних компетенцій студентів, їх змісту та суті практичного застосування у процесі навчання.

Вклад основного матеріалу дослідження. Теоретичною основою нашого дослідження є теза про те, що на сьогодні саме Болонський процес є найсучаснішою та найперспективнішою моделлю реформування освітніх систем країн Європи. Так як метою впровадження КМСОНП є підвищення якості підготовки фахівців і забезпечення на цій основі конкурентоспроможності випускників вищих навчальних закладів як на вітчизняному, так і на європейському ринках праці то посиленої уваги вимагає питання перевірки й оцінювання успішності студентів. Для забезпечення цієї ланки процесу навчання викладач керується основними вимогами: враховує «індивідуальний характер перевірки та оцінювання знань, систематичність, диференційованість, об'єктивність, умотивованість оцінок, вимогливість..., єдність вимог» [1, с.353]. Так як «навчальна діяльність повинна не просто дати людині суму знань, а сформувати комплекс компетенцій», (під компетенцією розуміємо «загальну здатність, що базується на знаннях, досвіді, цінностях, здібностях, набутих завдяки навчанню» [1, с.354]), тому ми під час визначення загальних рівнів та критеріїв оцінювання навчальних компетенцій студентів врахували ці теоретичні положення сучасної педагогічної науки. В основу рівневої характеристики оцінювання навчальної діяльності студентів лягли соціальні, полікультурні,

комунікативні, інформаційні компетенції та компетенції саморозвитку та самоосвіти. Враховуючи те, що під час оцінювання навчальної діяльності студентів потрібно аналізувати та враховувати взаємовплив «викладач-студент», реакції студентів щодо вимог педагога, а також враховувати почуттєво-емоційну атмосферу оцінювального процесу [3], ми вийшли із загальновідомої тези про те, що в якості критеріїв оцінювання слід виходити із кількості і змісту допущених студентом помилок у відповіді або роботі. Також при визначенні навчальних досягнень студентів аналізуються: «характеристики відповіді (елементарна, фрагментарна, повна, логічна, послідовна, доказова, обґрунтована, творча); якість знань (правильність, повнота, осмисленість, глибина, гнучкість, дієвість, узагальненість, міцність); ступінь сформованості загальнонавчальних та предметних умінь і навичок; рівень оволодіння розумовими операціями (вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки тощо); досвід творчої діяльності (вміння виявляти проблеми, формулювати гіпотези, розв'язувати проблеми); самостійність оцінних суджень» [1, с.355]; досвід практичної діяльності (вміння застосовувати знання на практиці). Зазначене вище покладено в основу шести рівнів навчальних компетенцій студентів: початкового, достатнього, задовільного, середнього, вагомого і високого. Охарактеризуємо визначені рівні компетенцій:

Початковий – відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу невпевнена, елементарна, фрагментарна, окреслюється тільки предмет вивчення чи його окремі елементи, відсутня повнота відповіді, осмисленість, дієвість та міцність; студент допускається орфографічних та граматичних помилок у відповіді, відтворений матеріал не проаналізовано, відсутнє вміння порівнювати. Студент не виділяє проблеми з наступним формулюванням гіпотези та мети і завдань дослідження; має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення, виявляє здатність елементарно викласти думку викладача чи автора посібника. У відповіді цілком відсутня самостійність. Студент знайомий лише з деякими основними поняттями та визначеннями курсу, з допомогою викладача може сформулювати лише деякі основні положення теорії. Для вирішення практичного завдання студент може скористуватися вивченими поняттями, але не може самостійно виконати роботу і зробити висновки.

Достатній – студент відтворює сам або з допомогою викладача основний навчальний матеріал, здатний вирішувати завдання за зразком, відповідь його впевнена, хоча й фрагментарна. Студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу. З допомогою викладача здатен аналізувати, порівнювати, узагальнювати та робити висновки. Визначення понять дає з неточностями та помилками. Знає близько половину матеріалу, здатний відтворити його відповідно до тексту підручника чи пояснення викладача, повторює за зразком певні дії. Студент здатен виділити проблему з наступним формулюванням гіпотези та мети і завдань дослідження за підказки викладача; відсутній детальний науковий аналіз теоретичних джерел у науковій роботі, логічність та само-

стійність висновків. Вміє застосувати отримані теоретичні знання на практиці за зразком.

Задовільний – студент сам відтворює основний навчальний матеріал, знає основні істотні ознаки понять, явищ, закономірностей, зв'язків між ними, самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (не тільки аналізом і синтезом, а й абстрагуванням, узагальненням); за підказкою викладача робить висновки, правильно, логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основні істинні факти і теорії, вміє наводити власні приклади на підтвердження окремих думок, застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях. Не використовує додаткові інформаційні джерела; наукова робота відповідає змісту та вимогам; недостатньо висвітлені різноманітність наукових підходів до означеної проблеми, відсутній ґрунтовний аналіз наукових джерел. Висновки зроблено на основі загальновідомих фактів. Не зроблено відповідних посилань на останні публікації в тексті, відсутній аналіз та власне ставлення до проблеми.

Середній – студент впевнено відповідає, його відповідь повна і доказова, він вільно володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях, критично оцінює окремі нові факти, явища, події. У науковій діяльності вільно визначає об'єкт та предмет дослідження, мету основні завдання. У викладі матеріалу дотримується логічності, послідовності та науковості викладу теми. Намагається проаналізувати всі останні публікації з означеної проблеми. Висновки зроблені на основі визначених наукових положень роботи з допомогою викладача.

Вагомий – відповідь студента логічна, доказова й обґрунтована, знання мають гнучкість, дієвість, системність, висока ступінь сформованості загальнонавчальних та предметних умінь і навичок; вміє порівнювати, узагальнювати, класифікувати і систематизувати отриманий матеріал та на цій основі робити висновки; уміє знаходити додаткові джерела інформації та аналізувати її, роблячи самостійні висновки; наукову роботу планує з невеликою допомогою викладача, використовує загальновідомі факти, аналізує та порівнює їх. Робота структурована, логічно осмислена. Студент самостійно робить наукові висновки, посилаючись на відомі літературні джерела. Здатний виступити з повідомленням чи доповіддю на студентській конференції.

Високий – знання студента глибокі, міцні, узагальнені, системні, він уміє застосовувати їх творчо; навчальна діяльність має дослідницький характер; позначена вміннями самостійно оцінювати життєві ситуації і факти, виявляти і обстоювати власну позицію; студент самостійно планує наукову роботу, визначає об'єкт, предмет дослідження, ставить мету та завдання роботи. Здійснює теоретичний аналіз наукових джерел, розробляє гіпотезу дослідження, аргументовано викладає основні теоретичні підходи, робить власні висновки та рекомендації, визначає перспективи і напрямки дальшого дослідження. Готує на основі дослідження наукову доповідь чи тези в наукові видання.

Відповідно до зазначених рівнів та виходячи із завдань до кожного виду контролю ми розробили власне критерії оцінювання:

Види робіт	Критерії оцінювання	Бали за шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
Поточне усне опитування	Студент має системні дієві знання, вмє самостійно здобувати і використовувати інформацію, здійснювати її теоретичний аналіз та практичне застосування, синтезує знання з окремих тем; інформацію з підручника та пояснення викладача використовує для порівняння із самостійно здобутими знаннями, виявляючи власне ставлення до неї; вмє складати розгорнутий план відповіді, давати точні формулювання, використовує здобуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях, здатний вирішувати проблемні питання; практичні дії відрізняються раціональністю, вмінням оцінювати помилки й аналізувати результати; виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності.	100-90	відмінно	A
	Студент впевнено володіє узагальненими глибокими і міцними знаннями з теми, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях, умє знаходити джерело інформації та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми; він на основі отриманих знань класифікує і систематизує матеріал, правильно користується понятійним апаратом; самостійно оцінює різноманітні життєві явища та факти, виявляючи особисту позицію щодо них.	89-85	Дуже добре	B
	Студент володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях, критично оцінює окремі нові факти, явища, події; вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в дещо змінених ситуаціях, вмє аналізувати, узагальнювати і класифікувати інформацію, використовує загальновідомі докази у власній аргументації.	84-75	Добре	C
	Знання студента є достатньо повними, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, вмє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежності між явищами, робити висновки; правильно, логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні факти і теорії, вмє наводити власні приклади на підтвердження окремих думок, застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; не використовує додаткові інформаційні джерела; при виконанні практичних завдань студент виконує роботу за зразком, але з помилками; робить висновки, але не розуміє достатньою мірою мету роботи.	74-65	Задовільно	D
	Студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу; з допомогою викладача здатен аналізувати, порівнювати, узагальнювати та робити висновки; визначення понять дає з неточностями та помилками; знає близько половину матеріалу, здатний відтворити його відповідно до тексту підручника чи пояснення викладача, повторює за зразком певні дії; <u>намагається зрозуміти матеріал.</u>	64-60	Достатньо	E
	Студент відтворює менше половини навчального матеріалу, з допомогою викладача відтворює певні елементарні завдання; фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення, виявляє здатність <u>елементарно викласти думку.</u>	59-35	незадовільно	FX
	Студент може розрізнити об'єкт вивчення і відтворити деякі його елементи; відсутня повнота відповіді, <u>осмисленість, дієвість та міцність;</u>	34-1	незадовільно	F

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином, при визначенні рівнів та критеріїв оцінювання навчальних компетенцій студентів аналізуються окрім загально визначених показників також індивідуальний характер перевірки та оцінювання знань, почуттєво-емоційна атмосфера оцінювального процесу. При розробці критеріїв оцінювання навчальних досягнень студентів необхідно враховувати рівень знань студентів: глибину і міцність, рівень мислення, вміння синтезувати знання з окремих тем, вміння складати розгорнутий план відповіді, давати точне формулювання, правильно користуватися понятійним апаратом, грамотність, логічність і послідовність відповіді; навички самостійної роботи: навички пошуку необхідної літератури, орієнтація в пошуку інформації із заданої теми, складання простого і розгорнутого плану конспекту, реферату, виступу, навички науково-пошукової роботи; вміння застосовувати знання на практиці: реалізація на практичних та семінарських заняттях, виконання індивідуальних завдань тощо. Важливим при визначенні рівнів та критеріїв оцінювання навчальних компетенцій студентів є також врахування типових помилок, недоліків та грубих помилок у відповідях та роботах студентів. Тому перспективу подальших розвідок у даному напрямку ми вбачаємо: у визначенні типових помилок, недоліків та грубих помилок, які допускаються студентами у відповідях та роботах; описі, узагальненні

та систематизації типових помилок; якісному поділі помилок на недоліки та грубі помилки; встановленні норм оцінок залежно від кількості та різноманітного поєднання допущених помилок; розробці методичних вказівок щодо застосування встановлених критеріїв і норм оцінок; доведенні до відома студентів встановлених критеріїв.

Література

1. Волкова Н. Перевірка й оцінювання успішності учнів // Педагогіка: посібник для студентів вищих навчальних закладів. -К.: Видавничий центр «Академія», 2001. -576 с. (Альма-матер). - С.353-358.
2. Зарішняк І. Труднощі оцінювання навчальних досягнень за кредитно-модульною системою очима студентів // Педагогіка вищої школи у XXI столітті: сучасний стан і перспективи розвитку: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції / За заг. ред. проф. Л.М. Голубенко, проф. Цокур О.С. - Ч.1. - Одеса: ВМФ, 2010. - С. 32-34.
3. Зварич І. Педагогічна майстерність у процесі оцінювання знань студентів США // Рідна школа. - 2008. - № 6. - С. 76-79. - Бібліогр.: 6 назв.
4. Стричак Г., Кукурік Н.М., Магійович Р.І. Оцінювання студентів за кредитно-модульною системою, її переваги та недоліки // http://www.rusnauka.com/11_NPRT_2007/Pedagogica/21987.doc
5. Мачинська Н. Професійна підготовка вчителя в умовах сучасної освіти // Педагогіка і психологія професійної освіти. - 2007. - № 6. - С. 16-23.

Поточний письмовий контроль	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, вміє аналізувати/систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази у власній аргументації, дає точне формулювання, доречно використовує понятійний апарат, відповідь грамотна, логічна і послідовна, побудована на власних прикладах чи аналізі та порівнянні відомих даних.	100-90	Відмінно	A
	Студент правильно, логічно, грамотно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії та факти, вміє наводити окремі власні приклади, застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях.	89-85	Дуже добре	B
	Студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, відповідь правильна, але недостатньо осмислена. Здатний аналізувати, порівнювати, узагальнювати та робити висновки. Знання застосовує на практиці.	84-75	Добре	C
	Студент знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснення викладача, повторити за зразком певну дію.	74-65	Задовільно	D
	Студент відтворює менше половини навчального матеріалу, визначення понять та категорій дає з неточностями та помилками, з допомогою викладача виконує елементарні завдання; студент допускається незначних граматичних помилок у відповіді але є прагнення виконати завдання.	64-60	Достатньо	E
	Студент фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення, виявляє здатність елементарно викласти думку; допускається значних граматичних помилок у відповіді.	59-35	Незадовільно	FX
Відповідь елементарна, зумовлена початковими уявленнями про предмет вивчення; студент допускається значних орфографічних та граматичних помилок у відповіді.	34-1	незадовільно	F	

ІНДР	Студент виявляє вміння самостійного пошуку необхідної інформації, самостійно планує роботу, визначає об'єкт, предмет дослідження, ставить мету та завдання роботи. Здійснює теоретичний аналіз наукових джерел, розробляє гіпотезу дослідження, аргументовано викладає основні теоретичні підходи, робить власні висновки та рекомендації, визначає перспективи подальшого дослідження. Готує на основі дослідження наукову доповідь чи тези в науковій видання. Виступає з повідомленням чи доповіддю на студентській науково-практичній конференції.	100-90	відмінно	A
	Студент виявляє необхідні для наукової роботи знання та вміння. Планує роботу з невеликою допомогою викладача, використовує загальновідомі факти, аналізує та порівнює їх. Робота структурована, логічно осмислена. Студент самостійно робить наукові висновки, посилаючись на відомі літературні джерела. Здатний виступити з повідомленням чи доповіддю на студентській конференції.	89-85	Дуже добре	B
	Робота структурована, спланована за допомогою викладача. Студент аналізує літературні джерела, робить відповідні посилання. Зміст роботи відповідає темі. Висновки зроблені на основі визначених наукових положень роботи з допомогою викладача. Студент здатен на основі проведеного наукового дослідження виступити з науковим повідомленням перед студентами власної групи і зробити відповідні висновки.	84-75	Добре	C
	Зміст роботи відповідає темі. Робота відповідає вимогам. Недостатньо висвітлено різноманітність наукових підходів до означеної проблеми, відсутній ґрунтовний аналіз наукових джерел. Висновки зроблено на основі загальновідомих фактів. Не зроблено відповідних посилань на останні публікації в тексті, відсутній аналіз та власне ставлення до проблеми.	74-65	Задовільно	D
	Зміст роботи частково відповідає темі. Структура роботи порушена. Не здійснено теоретичного аналізу літературних джерел, відсутня чітко визначена мета та завдання дослідження. Зроблена спроба зробити висновки, які не мають смислового та логічного завершення. Не зроблено посилань на останні наукові публікації та інші літературні джерела в тексті роботи. Праці бракує самостійності.	64-60	Достатньо	E
	Зміст роботи не відповідає темі. Структура роботи порушена. Не здійснено теоретичного аналізу літературних джерел, відсутня мета та завдання дослідження, висновки. Роботі бракує самостійності.	59-35	Незадовільно	FX
	У роботі відсутня самостійність, порушена структура роботи, зміст не відповідає темі, порушені терміни здачі роботи.	34-1	Незадовільно	F
Модульний тестовий контроль	Студент припустився у відповіді лише однієї помилки; має системні, дієві знання.	100-90	Відмінно	A
	Студент має узагальнені знання; він відтворює значно більше половини правильних відповідей.	89-85	Дуже добре	B
	Знання студента є достатньо повними; він відтворює більше половини правильних відповідей.	84-75	Добре	C
	Студент виявляє знання основних положень навчального матеріалу; відтворює половину правильних відповідей.	74-65	Задовільно	D
	Студент відтворює менше половини навчального матеріалу.	64-60	Достатньо	E
	Студент фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу.	59-35	Незадовільно	FX
Студент елементарно відтворює 1-2 правильних відповідей.	34-1	незадовільно	F	

Іспит, РКР, ККР (письмовий)	Відкрите запитання: Відповідь обґрунтована, творча, грамотна; студент має міцні, системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності, вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, використовуючи додаткові джерела, виявляти власне ставлення до неї; узагальнювати, класифікувати, систематизувати і робити відповідні висновки, виявляти і обстоювати при цьому власну позицію.	100-90	Відмінно	A
	Студент володіє узагальненими знаннями з предмета, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях, уміє знаходити джерело інформації та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми; визначає та оцінює різноманітні життєві факти і явища, виявляючи особисту позицію щодо них; відповідь грамотна.	89-85	Дуже добре	B
	Студент володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; критично оцінює нові факти, явища, ідеї; відповідь повна, правильна, логічна, обґрунтована, хоча їй бракує власних суджень; здатний самостійно здійснювати основні види навчальної діяльності; допущена незначна кількість граматичних помилок.	84-75	Добре	C
	Студент розуміє основний навчальний матеріал, здатний з помилками та неточностями дати визначення понять, категорій, основних принципів тощо; допущена незначна кількість граматичних та орфографічних помилок.	74-65	Задовільно	D
	Студент знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до тексту посібника чи пояснення викладача з помилками без осмислення, йому важко застосувати отримані знання на практиці; допускається орфографічних та граматичних помилок, але старається виконати завдання належним чином.	64-60	Достатньо	E
	Студент розрізняє об'єкти вивчення і самостійно відтворює деякі його елементи; допускається елементарних помилок: неточні формулювання, неправильне користування понятійним апаратом, орфографічні та граматичні помилки, відсутня орієнтація в потоці інформації за заданою проблемою, самостійність висновків і старанність у виконанні завдання.	59-35	Незадовільно	FX
	Студент не розрізняє об'єкта вивчення, відповіді неточні, не використовує належним чином понятійний апарат, показує низький рівень володіння розумовими операціями, відсутні висновки.	34-1	незадовільно	F
	Тестові завдання Студент припустився у відповіді лише однієї помилки. Має системні, дієві знання.	100-90	Відмінно	A
	Студент має узагальнені знання. Він відтворює значно більше половини правильних відповідей.	89-85	Дуже добре	B
	Знання студента є достатньо повними. Він відтворює більше половини правильних відповідей.	84-75	Добре	C
	Студент виявляє знання основних положень навчального матеріалу; відтворює половину правильних відповідей.	74-65	Задовільно	D
	Студент відтворює менше половини навчального матеріалу.	64-60	Достатньо	E
	Студент фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу.	59-35	Незадовільно	FX
	Студент елементарно відтворює 1-2 правильних відповіді.	34-1	незадовільно	F